

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Heressi Endre*

Cím: *100 éve alakult a Nemzeti Torna Egylet.*

Forrás: *?*

[1963]

OSZTÁLYOZÁS

Tárgy

371.733

Hely

Idő

"1863/1963"

Személy

Helyszám

100 éve alakult

A NEMZETI TORNA EGYLET

(A Testnevelési Tudományos Tanács és a TF 1963. december 17-én emiékülést tart, az első magyar torna egylet megalakulásának 100. évfordulója alkalmából.)

Az 1863-ban alakult Nemzeti Torna Egylet jelentős szerepet játszott a magyar tornasport fejlődésében, de a hazai testnevelés és a testnevelő tanárképzés területén is.

A torna megindítására már a múlt század harmincas éveiben történtek, elsősorban egyéni, kezdeményezések. Az első magyar tornatanító, Egger Vilmos, szervezte meg az „első nyilvános tornagyakordát”, ahol főleg az ifjúsággal foglalkozott. Clair Ignác 1833-ban nyitotta meg a polgárság gyermekei számára a Pester Gymnastische Schule-t, amelyben fiúkat és leányokat tornára és vívásra oktatótt. Az intézet 1839-ben Pesti Testgyakorló Egylet néven folytatta működését.

A szabadságharc leveretése után, az önkényuralom időszakában, nem volt kedvező a helyzet az egyesületi tornázásra sem. A Pesti Testgyakorló Egylet 1850-ben újra megkezdte ugyan működését, de tagjainak száma rendkívül megcsappant, mert azok nagy része éppen olyanokból került ki, akiket a szabadságharc után emigrációba kényszerített a Bach-rendszer.

A veszített olaszországi háború után, a hatvanas évek elején, Bécs kénytelen volt

Az Ötpacsirta utcai beszálló vendéglő istállója, mint a legelső tornacsarnok

vel a magyar csoport hosszú és szenvedélyes vita után szótöbbséggel kivívta, hogy az egyesületben magyar legyen a vezénylési nyelv és a tagdíjak is alacsonyak legyenek. A németek ugyanis német vezénylési nyelvet kívántak és olyan magas tagdíjat, hogy csak a vagyonszámba embelek léphettek volna az egyletbe.

Az alapszabályok jóváhagyását azonban Pállly Möríc gróf megtagadta. Az egyesület „nemzeti pártja” ekkor a Pesti Testgyakorló Egylet régi hatósági engedélyét használta fel a tornázás megindítására. Az Ótacsirta utcában (mai Puskin utca) egy beszálló vendéglő három istállóját bérelték ki. A közfalakat lebontották, a tetőt és falakat rendbehozták, az istálló földjét pedig cserrel borították. Az épület homlokzatára „TORNATEREM — TURN-HALLE” felirás került.

A taglétszám már az első hét végén 150-re emelkedett és az első tél végéig 325-re nőtt. A pesti polgárság: hivatalnokok, kereskedők, tanárok, orvosok, ügyvédek, egyetemi hallgatók heti három alkalommal tornáztak és minden második vasárnap „szabad tornázást” tartottak. 1865 júniusában 100 tornász és 400 néző Visegrádra hajózott. Amidőn a hajó elhagyta a Margitszigetet, a tornászok a pesti városi rendőrkapitány jelenléte ellenére, nagy éljenzés közepette kitérték a nemzeti zászlót és először vették fel, vörös ingből és kék nadrágból álló egyenruhájukat.

A politikai feszültség enyhülésével és Pállly Möríc eltávazása után az egylet alapszabályait 1865-ben végre jóváhagyták és Pesti Torna Egylet néven most már nyíltan és még nagyobb lelkesedéssel működött az egyesület.

Az 1867. évi közgyűlésen határozták el, hogy országos gyűléssel

új tornacsarnokot építenek.

A mai Szentkirályi utcai tornacsarnokot 1870-ben fel is avatták és az egylet „Nemzeti Torna és Tűzoltó Egylet” néven

a budapesti önkéntes tűzoltókkal egyesülve folytatta működését. A fúzió 1873-ban megszűnt és ekkor vette fel az egyesület a Nemzeti Tornaegylet nevet.

Az 1870-es év nagy jelentőségű az egyesület történetében azért is, mert Deák Ferenc képviselőházi beszéde és javaslata alapján a hazai testnevelés érdekében teljesített eredményes működése elismeréseként évi 5000 forint állami segélyt biztosítottak számára.

A nők tornáztatása 1871-ben indult meg az egyesületben.

A Nemzeti Tornaegylet a tagok tornáztatásán kívül fontos feladatának tekintette

a tornatanítók képzésének ügyét

is. Már 1867-től kezdve, a kultuskormány megbízása alapján és ellenőrzésével, elemi, polgári és középiskolákban, valamint tanítóképző intézetekben való tanításra képezték tornatanítókat és adtak állami érvényű oklevelet. A Tornatanító-képző Intézet — amely a TF elődjének tekinthető — 1924-ben a Polgári Iskolai Tanárképző helyiségeibe (a Testnevelési Főiskola mai épületébe) költözött át, de a gyakorlati órák nagy részét egészen a Testnevelési Főiskola megalapításáig, továbbra is az

egylet tornacsarnokában tartották.

Az egyesület történetében érdekes esemény volt, hogy 1896-ban I. Ferenc József „legmagasabb látogatásával tüntette ki” az ez alkalomból rendezett egyleti díszturnát.

A Nemzeti Tornaegylet kezdeményező szerepet vitt az első szeptorna-verseny (1881) és az első országos ifjúsági versenyek megrendezésében, valamint igen sok vidéki tornaegylet megalapításában. Kezdeményező volt a Magyar Tornatanítók Egyletének (1881) és a Magyarországi Tornaegyletek Szövetségének (1885) megalapításában is. Ez utóbbi létrehozására már 1870-ben az NTE felhívására összejött tíz egyesület, de csak az alapszabály-tervezetet készítették el.

Jelentős szerepet vállaltak az egyesület tagjai

az első magyar tornafolyóirat

a „Tornaügy” (1883) megindításában is. Tagjai sorából kerültek ki az első magyar tornakönyvek írói és a magyar tornaszaknyelv megalapozói is.

A Nemzeti Torna Egylet tehát valóban igen jelentős szerepet töltött be a magyar torna történetében és méltán tekinthető tornasportunk és testnevelő tanárképzésünk Alma Materének.

Kerezi Endre

bizonyos eredményeket tenni.

Ennek hatása a sportéletben is megmutatkozott és a torna területén jelentős esemény volt dr. Bakody Tivadar orvosnak az Orvosi Hetilap 1861. április 14-i számában megjelent „Országos Testgyakorlat” című cikke, amelyben a testgyakorlatok jelentőségéről, iskolai bevezetéséről, magyar tornaegylet létesítéséről, központi testgyakorló intézet felállításáról és az oktatóképzés megszervezéséről írt.

Bakody — cikkével — az első magyar tornaegylet megalapítására történő mozgalom elindítója lett. Maga állt az élre, kapcsolatba lépett Clair Ignáccal és 1863 januárjában kérvénnyel fordultak a helytartó tanácsához. A tornaegylet megalakulásához szükséges „előtanácskozási gyűlés” engedélyezését kérték. Ezt elutasította a tanács. Ekkor összeköttetésbe léptek egy német kereskedő csoporttal, amely ugyancsak tornaegyletet szándékozott létrehozni. A közös tornaegylet iránti kérelemnek a tanács helytadott és szeptemberben meg is alakult az egyesület.

Az alakuló közgyűlésen

Bakody Tivadar, Matolay Elek és Szontágh Abrahám vezetésével